

A KULTUR TEKNOLOGI

18,5 millioner EU-kroner skal brukes til å forske på selfie filtre, ansiktsgjenkjenning og billedmanipulering ved Universitetet i Bergen.

Nå kan hvem som helst lage falske videoer

A KULTUR

ANDERS VEBERG

Et videoklipp er ikke lenger et sikkert bevis på at noe er sant.

– Man kan lure på om det blir umulig å se forskjell på virkeligheten og det manipulerte om fem år, sier professor Jill Walker Rettberg ved Universitetet i Bergen.

Hun får 18,5 millioner kroner fra European Research Council for å forske på problemer som dette.

– Teknologien blir bedre og bedre for hvert år. Jeg kan lage en ganske overbevisende video med Erna Solberg nå, sier professor Jill Walker Rettberg ved Universitetet i Bergen.

Prosjektet hennes, som har fått navnet *Machine Vision in Everyday Life*, skal også se på hva de maskinstyrte bildene gjør med oss og

Den versjonen av Obama du ser her, er ikke helt ekte. Med ny teknologi følger Obamas munn det journalisten (innfelt) sier. Under kan du se hele videoen. FOTO: SKJERM DUMP/RADIOLAB

hvorfor bildegjenkjenning er diskriminerende. Prosjektet starter i august 2018.

Hun fikk ideen etter å ha forsket på selfier tidligere. Hvordan bilder av oss selv sendes gjennom filtre og teknologi for ansiktsgjenkjenning, har store konsekvenser for oss, mener Rettberg.

Det kan hun ha rett i. Med utviklingen i dagens videoteknologi kan nesten hvem som helst skape veldig overbevisende og falske videoer.

Trump kan «erklære krig»

Tenk deg at du ser en video der Donald Trump erklærer krig mot Nord-Korea. En person som ser og høres ut som verdens mektigste mann lover død og fordervelse mot et land som selv har kommet med trusler mot verdenssamfunnet.

Dersom Kim Jong-un ser denne videoen, kan det få alvorlige kon-

sekvenser. Dette scenarioet er ikke utenkelig.

Det er ikke lenge siden det kom et relativt enkelt program som lar hvem som helst sette ansiktene til kjendiser inn i andre filmer.

Det ble umiddelbart brukt til å sette kjendisens ansikt inn i pornofilmer. Motherboard, teknologisiden til Vice News, omtalte det nye programmet. Den samme teknologien kan også brukes til å spre videoer av verdensledere som sier ting de aldri har sagt.

– Det er skremmende, for det tvinger seg frem, sier Kristoffer Egeberg, redaktør i Faktisk.no.

Likevel vil han ikke hindre utviklingen – det vil være sensur. Egeberg påpeker at dette ikke er en ny utvikling. Så lenge vi har tatt bilder, har vi også kunnet manipulere dem.

– Men det går mye raskere og er blitt mye billigere. Før var det tidkrevende og dyrt, der bare noen

Med ny teknologi kan hvem som helst lage falske videoer med president Donald Trumps ansikt og stemme. FOTO: YURI GRIPAS / X00866

få, som Hollywood, kunne bruke datagenererte bilder, altså CGI. På samme måte var det bare de store mediene som kunne nå ut bredt og fremstå som seriøse. Nå kan hvem som helst lage en flott nettside nesten gratis.

– Det gjør det mer krevende for forbrukerne, og det hviler et større ansvar på oss som journalister i å synliggjøre hva som faktisk er manipulert.

Slik fungerer det

Teknologien som kan lage falske videoer av Donald Trump som erklærer krig mot Nord-Korea, er i prinsippet den samme teknologien som gir deg hundenes eller briller på Snapchat.

Det kombineres med maskinlæring og kunstig intelligens. Data-maskiner samler inn data – lydopptak og videoklipp av noen som snakker, og lager 3D-modeller som etterligner den som snakker på

en tilnærmet lik måte. Den typen data som trengs er ikke vanskelig å få tak i heller – for eksempel er presidentens taler offentlige.

Den amerikanske vitenskaps-podkasten Radiolab så nærmere på denne teknologien i fjor og laget sitt eget eksempel: I en video får de Barrack Obama til å si at det viktigste han gjør nå er å spille golf, og at han tok feil da han sa at det ikke finnes røde eller blå stater i USA, bare forente stater.

– Vi tar det inn i hjemmene våre

Det samme kan gjøres med helt vanlige folk, siden datainnsamlingen er blitt enklere enn noen gang før.

– Vi tar det inn i hjemmene våre. I USA er det vanlig med tjenester som Alexa fra Amazon og Google Home (datastyrte hjemmeassistenter, red.anm.). Amazons variant har også video, og dermed får du videoovervåking i alle hjem,

sier Jill Walker Rettberg ved Universitetet i Bergen.

– Mange ser på denne typen teknologi, også folk med vonde hensikter som ser muligheten til å utnytte den. Man risikerer også at de etablerte mediene lar seg lure når det blir så virkelighetstro, sier Kristoffer Egeberg i Faktisk.no

Han ser likevel et håp: Teknologien som manipulerer bilder utvikler seg ikke alene.

– Ved hver utvikling i slik teknologi vil det også være teknologi som kan avsløre den, sier Egeberg.

Men det viktigste som må utvikles for at vi ikke skal la oss lure av manipulerede videoer, er kildekritikken, mener Egeberg.

– Dersom en sak er for god til å være sann, så er den kanskje ikke sann. Den utrolige historien kan faktisk være utrolig. Da må vi tenke oss om før vi liker og deler den videre.

anders.veberg@aftenposten.no

KULTUR

Lokale hekser på nytt sagnkart

På et nytt interaktivt kart kan du lese om sagn og historier fra ditt hjemsted. – Vi opplever en fantastisk respons, sier kulturhistoriker Line Esborg.

Kartet, som viser hvor varulver, hekser og spøkelser levde i «beste velgående», ble sjøsatt for få dager siden. Allerede har Norsk folkeminnesamling ved UiO, som står bak kartet, opplevd massiv respons.

– Det er overveldende! Vi

har fått hundrevis av mail fra folk som enten vil bidra med sine sagn, korrigere sagn eller bare takke for kartet, sier Esborg til NTB.

Hun har lenge sittet på samlingen med sagn fra ulike kroker og krokar i det langstrakte land, og hun tror interessen for disse gamle historiene henger sammen med den lokale forankringen. (NTB)

MUSIKK

Paul Simon tar farvel med turnélivet

Paul Simon legger ut på avskjedsturné og tar farvel med publikum, også i Oslo.

76-åringen, som slo gjennom som den ene halvdel av duoen Simon and Garfunkel på 1960-tallet, sier at det først og fremst er hensynet til familien som ligger bak beslutningen om å slutte å turnere. Simons avskjedsturné «Homeward Bound The Farewell Tour» rundes av i Europa. Han spiller i Oslo Spektrum 1. juli. (NTB)

FILM

Mission Impossible-trailer fra Preikestolen

Filmtraileren til *Mission Impossible 6* er lansert. Flere av scenene er fra Preikestolen.

Hovedrolleinnehaver Tom Cruise publiserte søndag et actionbilde av seg selv hengende utenfor Preikestolen over Lysefjorden både på Twitter og Instagram.

– Traileren for *Mission Impossible* kommer i dag. Jeg

gleder meg til at alle skal få se den, skrev Cruise.

Natt til i går ble traileren lansert, og allerede 13 sekunder inn i den vises et bilde av fjellveggen i fugleperspektiv. Skuespilleren besøkte Ryfylke i Rogaland i november i fjor for å spille inn scener på Preikestolen til den kommende filmen. (NTB)

TEATER

Lavransdatter setter salgsrekord

Billettsalget går virkelig unna for Kristin Lavransdatter på Den Nationale Scene i Bergen.

Over 90 prosent av billettene er allerede solgt når det nærmer seg urpremiere 10. fe-

bruar. «Ti dager før premiøren hadde nærmere 24.000 billetter blitt revet bort. Teatret har telefonstorm og køer i billettluken», står det i pressemeldingen. (NTB)

MUSIKK

Jeff Tweedy tar turen til Norge

Wilco-frontmannen, vokalist, produsenten og låtskriveren Jeff Tweedy ser mot Norge. Tweedy setter nemlig kursen mot Sentrum Scene tidlig på høsten. Her skal han holde hoff torsdag 6. september. Solokonsert på Oslo-sce-

nen kommer i kjølvannet av det nye albumet «Together At Last», melder arrangørene.

Det nye albumet er et akustisk verk – som rommer 11 innspillinger av tidligere utgitte låter med Wilco, Loose Fur og Golden Smog. (NTB)

TV

Øyvind Mund med nytt program

Øyvind Mund går fra *Gylne tider* til en ny serie der han hjelper folk med å nå målene sine.

Med serien *Samme tid neste år* får vi følge hverdagsmennenes som ønsker å nå et mål i løpet av ett år. I en pressemelding fra TV 2 fremgår det at noen mål er store og livsavgjørende – mens andre mål kan være mindre, men kanskje like så utfordrende for den det gjelder. Serien får premiere 28. februar – og teller ti episoder.